

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

ГБОУ "СОШ-ДС №22 г. Назрань"

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УВР

_____ Бачалова Х.И.

«___» ___ 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

И.о. директора

_____ Сайнароева Х.М.

Приказ № ___ от «___» ___ 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Ингушский язык»

для обучающихся 7 классов

г. Назрань 2023

Г1алг1ай литература программах лаьца

Г1алг1ай литература программас новкъостал ду хъехархочоа берашта г1алг1ай йоазонхоша кхелла говзаме йоазоний чулоацам а, тема а, идея а къоастаде а, х1аьта цар шоай произведенешта бувцаш болча ценаца, хозача, говзамеча меттах пайда эца а.

Г1алг1ай литература хъехаш вола хъехархо декхарийла ва литература новкъосталца берашта г1алг1ай метта хозал, говзал, к1оаргал, цун ганз йовзийта, уж кхетамца, эхь-эзделца кхебе, дикачун-вочун къоастам бе ховргдолаш.

Дешархошта ха деза г1алг1ай литература хъахилара наькъаш. Укхаза царна хайтача бакъахьа да, вай г1алг1ай литература хъахилара г1улакх малаг1ча торонца эттад, эггара хьалхара г1алг1ай йоазув 1923 шера Мальсагов Кураза Зоврбика кхелла хилар, из латински ларда т1а хинналга. Эггара хьалха г1алг1ай меттала кепатеха йоазув 1923 шера «Сердало» яхача газета т1а кепатеха хилар.

Цхьабакъда, шоай йоазув хиннадеце а, багахбувцам б1аьхий хиннаб г1алг1ай къаман, тайп-тайпара жанраш чу а йоаг1аш: къаьнара иллеш, фаьлгаш, к1оанолгаш, ховли-довзалеш, легендаш, шира оаламаш, ишта кхы д1ахо а.

Г1алг1ай литература никъ 1923 шерагара денз таханарча денга кхаччалца чоалхане болаш хьабенаб. Массехк хана доакъоех бекъа йиш я из.

Хьалхара ха – 1920-г1а шераш – говзаме йоазонаш хъахила доладенна ха я, х1аьта 1930-г1а шераш – г1алг1ай литература дег1ая йолаенна ха я.

Программа юкъе йоаг1а произведенеш берий ханага хъежжа я, чулоацам а, керттера уйла а дика кхетадергдолаш, х1аьта х1ара классе багахбувцамах пайда эц.

5-9 классашка дешархой кхетамца кхебара духьа, ужэьаца, эзделаца, хозанена лоарх1амца кхебара духьа дола говзаме йоазонаш 1омаду. Цу классашка 1омаеш йола материал чоалхане яц, ший чулоацамга хъежжа, х1аьта идейни кхетам балара г1улакх лертт1а да цун.

Х1ара классашка чуйоаг1аш йола материал хронологически хьисапе луш я, дешархой литература исторех а литературей вахари в1аши дувзаденна хиларах а кхетаргболаш. Цул совг1а, мехка истори а дикаг1а йовзаргъа царна.

5-8 классашка говзамеча йоазонашца цхьана литературни теорех кхетам лу. Дешархоша керттера кхетаде дезаш дар да литература говзаме кхоллам хилар, цун мотт поэтически хилар. Литература теори дикаг1а кхетаергъа дешархоша, говзамеча произведенешца цхьатарра 1омайойя.

Х1ара классе литература чулоацамга а дешархой кхетамга а, цар дег1адара боарамга а хъежжа, тайп-тайпара хъехара наькъаш леладе деза : хоза къоастадеш текст ешар, суртех, телевиденех, компьютерах пайда эцар. Цул совг1а, дешархошка шоашка болх байта беза йоазонхоех а цар говзамеча йоазонех лаьца кхы а дукхаг1а хоамаш лохаш.

5-8 классашка теркам бе беза хоза къоастадеш, кхетадеш шаьра дешара говзал лакхаяккхара. Из программой декхар кхоачашданза даргдац, урокаш т1а а дешаш, ц1аг1арча дешара т1ахьожамца кулгал а деш. Дешара техника тоаеш болх бе беза массане цхьана дешаш, юкъ-юкьера хоржаш дешаш, оттадаьча хаттара текстаца жоп луш, ишт. кх. д1.

Лакхерча классашкара дешархой кертерча даькъе кхетам болаш кийчбе беза ешаш йола произведенеш шоай ло1аме яшха, анализ е, керттера ма1ан а, уйла а гучадоахаш, цар мах бе.

9-11 классашка йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ, цо айяь пробдемаш тохкаш, хъехархочун урока керттера форма лекци хила йиш я. Иштта теоретически проблемаш е йоккха темаш Iомаш, тIеххара Iомадаьр чIоагIдара урок еш, Iомадаьр юха дагадохийташ лекцеа болх дIабахьа мегаргба.

Лакхерча классашка программа юкъе йоагIа йоккхий эпический произведенеш. Уж дешархошка хьалххе а ешийта еза. Класе дешархошта произведени тахка а, цун чулоацамах а, турпалех а шоашта хетар ала ха деза.

Къаьста теркам тIабахийта беза дешархоша шоай лоIаме беча балха, произведене доакъош, текста юкъера белгалъяха моттигаш тохкаш, план оттаеш, турпалый оамалех шоашта хетар оалаш, Iалама сурташ дийшачул тIехьагIа уж каьхата тIа дахка хьожаш.

Балха хIара тайпа, Iомаша произведенеа айхха бувзам болаш, цун чулоацамга хьежжа хила деза. Хъехархо хадданза болх бе декхарийла ва дешархой багах ду къамаьл шаьрде, хIана аьлча, из йоазонца беш болча балха лард я.

Календарно-тематический план

7-гIа класс, литература, 2022-2023шш

№	Чулоацам	Сах ьат	Таьрахь	Таьрахь	ЦIагIара болх	Индив. болх
1	Багахбувцама жанраш	1			О. 4, моллагIа а цхьа багах. произ. дувца	
2	Нарт-орстхой дувцараш ооламаши. Ооламашкара турпалаш. Ооламый белгалонаш	1			О. 5 – 11 чулоацам ха	
3	«Сеска Солсеи Села ПирIийи», оолам	1			О. 11 – 13 чулоацам юхахьабувца	
4	«Хьалха баьхача нахах», «Диь бера нана», ооламаш	1			О. 13 - 17 чулоацам юхахьабувца	Хьаькъалах дола кицаш дагадоха
5	«Сеска Солсеи КIинда Шоаи», оолам	1			О. 17 - 19 чулоацам юхахьабувца	Дешархочун хоам: «Эгикхал»
6	«Колой КIанти Сеска Солсеи», оолам	1			О. 19 - 22 чулоацам юхахьабувца	Кхалнаьха сурт-сибаташ
7	Колой КIанта оамалаш. Антитеза	1			О. 23 – 24 деша, определенеш Iомаш	Вай дийшача ооламаш тIара вIаши духьал оттабаь турпалаш белгалбе
8	«Наьрт-орстхой фу хадар», Наьна кулг»	1			О. 24 - 27 чулоацам юхахьабувца	Нана хестаеш дола кицаш дагадоха
9	«БIехали миска саги», фаьлг	1			О. 28 - 30	Дешархочун хоам: «Фаьлгаш»

10	Кодзоев Н. «Х1ал-ерд»	1			О. 31 деша, юхахьадувца	Дешархочун хоам: «Г1алг1ай лоаме»
11	Хамхоев Ваха «Маь-лоам»	1			О. 32 – 34 деша, юхахьадувца	Карточка №1- Базоркин И.; карточка №2 – Маьт-лоам
12	«Зязиков дагалаьца», стих.	1			О. 35 дагахьа 1омае	Дешархочун хоам: «Зязиков Б.И.»
13	Плиев А. «Бартаца дах са халкъ»	1			О. 36 дагахьа 1омае	Стихотворене анализ е
14	«Даьхенга», стих.	1			О. 37 дагахьа 1омае	Даьхенах дола кицаш дагадоха
15	Долгиева Х. «Магас», стих.	1			О. 38 дагахьа 1омае, Торшхоев И. цхьа стихаш еша	Дешархочун хоам: «Магас – Г1алг1айчен столица»
16	Базоркин И. «Сай», дувцар	1			О. 39 - 44 чулоацам юхахьабувца	Сийлахь – Боккхача Даймехка т1емах лаьца
18	Дувцара говзаме белгалонаш тахкар	1			О. 45 - 50 чулоацам юхахьабувца	Саь сурт-сибат
19	Саь майрал, денал	1			О. 51 – 54 деша, дувцара план оттае	Беков Т. биографи
20	Беков Т. «Сердало», стих.	1			О. 54 – 55 дагахьа 1омае	Инд. болх «Газет Сердало»
21	Чаккиев С. «Сердало», стих.	1			О. 55 – 56 шаьра еша, йиста Беков Т. «Сердало» яхача стих.	Дешархочун хоам: «Беков Т. – хьалхара хьехархо»
22	Беков Т. «Ший хьакъ шийга дахар»	1			О. 57 – 60 чулоацам юхахьабувца	Дувцара план оттае
23-24	Зязиков Б. «Марац», дувцар	2			О. 60 -68 чулоацам юхахьабувца, ахкан сайре ювца муг1араш дагахьа 1омаде	Биографи ха
27	«Наьна мотт», стих.	1			О. 68 дагахьа 1омае	Меттах лаьца кицаш дагадоха
28	Муталиев Хь. «Кортамукъа лаьча»	1			О. 69 дагахьа 1омае	Стихотворене анализ е
29	Яндиев Дж. «Гуйра», стих.	1			О. 70 дагахьа 1омае, гуйран сурт дилла	Биографи ха
30	«Г1ала яг1а», стих.	1			О. 71 – 72 дагахьа 1омае	Инд болх «Г1алаши в1овнаши»
31	«Керда шу», стих.	1			О. 72 - 73 дагахьа 1омае	Кердача шераца боаг1а ловца баккха

32	Метта говзал. Сурт гойташ бола г1ирс метафора	1			О. 73 – 76 чулоацам юхахъабувца	Яндиев Дж. «Керда шу» яхача стих. т1ара хъязъе метафора
33	Эсмурзиева Макка «Книжка»	1			О. 76 – 77 стих. шаъра еша	Анализ е
34	Классал арахъара дешар	1			О. 172 шаъра деша	
35	Озиев С. «Вахара лараш», стих.	1			О. 77 - 78 дагахъа 1омае	Стих. анализ е
36	«Къахъегам», стихотворении	1			О. 78 - 79 дагахъа 1омае	Стих. анализ е
37-38	Классал арахъара дешар Кодзоев Тимур «Берза къазар»	2			Оаг1о 173-193	
39	«Барт-цхъоаг1о», стих.	1			О. 79 – 80 дагахъа 1омае	Барт-цхъоаг1о бувца кицаш доаладе
40	Хамхоев А. «Наькъаш дехкараш»	1			О. 80 – 81 дагахъа 1омае	Стих. анализ е
41	«Хоастам бу аз», стих.	1			О. 81 - 82 дагахъа 1омае	Даъхе хесташ дола кицаш доаладе
42	«Дак», стихотворени	1			О. 82 – 83 дагахъа 1омае	Мишта да га д1айог1ари, никъ тоабари, хъаст баккхари?
43	Ведзижев А. «Муте новраш»	1			О.83 - 91 чулоацам юхахъабувца	Муттеи Аминатеи сурт- сибат
44	Литературни кхоллам т1а беламе долчох лаьца	1			О 91 – 93 деша, определенеш 1омае	Инд. болх «Муте новраш» яхача дувцара т1а сатирически дар»
45	«Декхар», стихотворени	1			О. 93 – 94 шаъра еша	Йоазон болх «Сага декхар»
46	Прозаически а поэтически а йоазонаш. Лирика	1			О. 95 – 98 деша, определенеш 1омае	
47	Плиев М-С. «Б1ехали Аързии»	1			О. 98 - 100 чулоацам юхахъабувца	Оакхарехи оалхазарехи лаьца шоашта б1аргадайна сакъердаме х1ама дувца
48	«Акха кой», дувцар	1			О. 101 - 102 чулоацам юхахъабувца	
49-50	Сочинени «Хъунаг1а»	2			Плиев М-С. биографи ха	
51	«Хиво вахъар», дувцар	1			О. 102-107 чулоацам	Биографи ха

					юхахъабувца	
52	Дувцара чулоацам тахкар	1			О.108 - 111 чулоацам юхахъабувца	Идига сурт-сибат
53	Идига сурт-сибат	1			О. 112 - 117 чулоацам юхахъабувца	Йоазон болх «Идиг са новкъост хилча...»
54-55	Чахкиев С. «Трасса», дувцар	2			О. 117 - 128 деша, чулоацам юхахъабувца	Биографи ха
56	Дувцарахи повестахи кхетам балар	1			О. 128 – 131 деша, опред -ш 1омае	
57	Осмиев Хь. «Наъна мотт», стих.	1			О. 132 дагахъа 1омае	Биографи ха
58-59	«Оакхарий», дувцар	2			О. 133 - 145 деша, чулоацам юхахъабувца	Йоазон болх «Са хъамсара нана»
60	Композиции сюжети	1			О. 145 – 148 деш , опред-ш 1омае	«Муте новраш» яхача дувцара композиционни белгалонаш къоастае
61	Гагиев Г. «Хъехам», стих.	1			О. 148 – 149 шаъра еша	Поэта биографи ха
62	Классал арахъара дешар	1			Горчханов Б. дувцараш	Дешархочун хоам: «Г1алг1ай къона йоазонхо»
63	Шадиев С. «Аьшка сом», дувцар	1			О. 150 – 158 чулоацам юхахъабувца	Йоазон болх «Оаш вергварий Идрисах шоай новкъост?»
64	«Чарахъал дитар», дувцар	1			О. 159 - 161 деша, чулоацам юхахъабувца	Чарахъал дувцаш дола дувцар дувца
65-66	Газдиева Аь. «Мажарг», дувцар	2			О. 162 - 169 чулоацам юхахъабувца	Дешархочун хоам: «1992 шера хинна событеш»
67-68	Кердадаккхар	2				